

Norden som verdens mest bærekraftige og integrerte region

Handlingsplan 2021–2024

Vår visjon 2030

Et **konkurransedyktig** Norden

Sammen vil vi fremme grønn vekst i Norden basert på kunnskap, innovasjon, mobilitet og digital integrering.



Norden skal bli verdens mest bærekraftige og integrerte region

Et **grønt** Norden

Sammen vil vi fremme en grønn omstilling av samfunnene våre og arbeide for karbonnøytralitet og en bærekraftig sirkulær og biobasert økonomi.

Et **sosialt bærekraftig** Norden

Sammen vil vi fremme en inkluderende, likestilt og sammenhengende region med felles verdier og styrket kulturutveksling og velferd.

Innhold

Innledning	4
Et grønt Norden	5
Et konkurransedyktig Norden	12
Et sosialt bærekraftig Norden.....	18
Hvordan oppnår vi styrket nordisk samarbeid på de prioriterte områdene?.....	25

Innledning

Norden skal være verdens mest bærekraftige og integrerte region i 2030.

Det er kjernen i den visjonen for Nordisk ministerråd som de nordiske statsministrene vedtok i august 2019.

Covid-19 innebærer nye utfordringer globalt og for Norden, og inngår som et viktig gjennomgående aspekt på alle områder. Her har det nordiske samarbeidet en viktig rolle å spille for en økonomisk restituering som er miljømessig og sosialt bærekraftig, og som driver den grønne omstillingen og bidrar til en mer effektiv erfaringsutveksling om samfunnsberedskap.

For å realisere visjonen vil tre strategiområder i Nordisk ministerråds arbeid bli prioritert de kommende fire årene: [et grønt Norden](#), [et konkurransedyktig Norden](#) og [et sosialt bærekraftig Norden](#).

Parisavtalen og Agenda 2030 viser vei, og Norden skal arbeide enda mer ambisiøst og raskere enn resten av verden.

For å lykkes med dette har samtlige fagministerråd og nordiske institusjoner og også Nordisk råd blitt involvert for å komme med konkrete forslag til prosjekter og prioriteringer. I høyere grad enn noen gang tidligere har også sivilsamfunnet og næringslivet i Norden blitt konsultert.

Resultatet er denne [handlingsplanen](#) for Nordisk ministerråds arbeid de kommende fire årene, som tar utgangspunkt i tolv mål koblet til de strategiske prioriteringene. Planen angir hva det nordiske samarbeidet skal ha oppnådd fram til 2024, og hvordan ministerrådet bidrar for å nå fram dit ved å:

- initiere, igangsette og følge opp politiske vedtak som bidrar til utviklingen mot å bli verdens mest bærekraftige og integrerte region.

- sørge for relevant kunnskap og forskning som etterspørres og brukes av de nordiske landene.
- føre sammen nordiske aktører for å lære av hverandre og få bedre forståelse for hverandre på tvers av de nordiske landene.
- gjennomføre tiltak som på en konkret måte legger til rette for nordiske borgere i deres hverdag.

Målsetningen er ambisiøs, og for at man ikke skal miste fokus, vil arbeidet kontinuerlig bli fulgt ved hjelp av indikatorer for utviklingen i Norden som helhet mot å bli verdens mest bærekraftige og integrerte region, den brede effekten av Nordisk ministerråds arbeid og resultatet av ministerrådets enkelte tiltak.

Samarbeidet med sivilsamfunnet og næringslivet vil være aktivt under gjennomføringen av denne handlingsplanen, både i form av et nettverk for involvering som bygges opp, og gjennom løpende offentlige konsultasjoner.

Handlingsplanen vil også innebære at Nordisk ministerråds arbeid med bærekraftig utvikling, likestilling og barneretts- og ungdomsperspektiv vil bli styrket. Vårt internasjonale engasjement for bærekraftsløsninger og felles verdier i Nordvest-Russland, i Arktis, i de baltiske statene, i våre naboetrakter i vest og globalt blir mer målrettet.

Nordisk ministerråd kommer til å gjennomføre en midtveisevaluering av arbeidet med visjonen i 2022, i forbindelse med en første statusrapportering til de nordiske statsministrene. Deretter er planen at Nordisk ministerråd gjennomfører en sluttrapportering av arbeidet med visjonen i 2024.

Et **grønt** Norden



Et **grønt** Norden

Sammen vil vi fremme en grønn omstilling av samfunnene våre og arbeide for karbonnøytralitet og en bærekraftig sirkulær og biobasert økonomi.

Fram til 2024 skal Nordisk ministerråd:

- styrke forskning og utvikling og stimulering av løsninger som støtter karbonnøytralitet og klimatilpasning, blant annet på transport-, bygg-, mat- og energiområdet.
- bidra til å sikre biologisk mangfold og bærekraftig utnytting av Nordens natur og hav.
- fremme sirkulær og biobasert økonomi, bærekraftig og konkurransedyktig produksjon, bærekraftige matsystemer samt ressurseffektive og giftfrie kretsløp i Norden.
- gjøre det mye enklere og mer attraktivt for nordiske forbrukere å prioritere sunne og miljø- og klimavennlige valg med en felles satsing på bærekraftig forbruk.
- bidra til en positiv utvikling i det internasjonale miljø- og klimasamarbeidet, blant annet ved å fremme nordiske grønne løsninger i resten av verden.

Et **grønt** Norden

Norden skal bli verdens mest bærekraftige og integrerte region

Den strategiske prioriteringen *Et grønt Norden* er framfor alt knyttet til følgende globale bærekraftsmål under Agenda 2030. I tillegg er den strategiske målsetningen knyttet til Parisavtalens målsetninger om bekjempelse av klimaendringene.



Mål 1

Nordisk ministerråd skal styrke forskning og utvikling og stimulering av løsninger som støtter karbonnøytralitet og klimatilpasning, blant annet på transport-, bygg-, mat- og energiområdet.

Klimaendringene er en av menneskehetens største utfordringer. Skal verden lykkes med å stanse den globale oppvarmingen i tråd med det landene har blitt enige om i Parisavtalen, kreves det samarbeid og politiske prioriteringer. De nordiske statsministrene har vedtatt en nordisk erklæring om karbonnøytralitet som slår fast at de nordiske landene skal arbeide for karbonnøytralitet nasjonalt og internasjonalt. Det nordiske lederskapet er sentralt i den grønne restitueringen som må gjennomføres i kjølvannet av covid-19-pandemien. Det nordiske samarbeidet får nå en enda viktigere rolle for å støtte de nordiske landenes arbeid med å motvirke klimaendringene. Det innebærer økte ressurser for å styrke det nordiske samarbeidet på området de kommende årene.

Nordisk ministerråd skal i 2021–2024:

- bidra med **økt kunnskap og forskning om løsninger** for å bekjempe klimaendringene og legge til rette for en rask overgang til et karbonnøytralt Norden. Dette berører blant annet grønn omstilling av transport-, energi-, bygg- og finanssektoren. Det vil bli gjennomført en særskilt forskningsinnsats for å sørge for forskning om grønn samfunnsutvikling og bærekraftig omstilling. Innsatsen innebærer styrket samarbeid mellom flere politikkområder.
- sikre at Norden innen år 2030 har verdens mest konkurransedyktige, bærekraftige, integrerte, innovative og brukervennlige **kraftmarked**.
- gjennomføre flere satsinger på klimavennlig **energiteknologiutvikling**, som utvikling av fornybare brennstoffer og karbonfangst, -bruk og -lagring. Det vil bli framskaffet kunnskap om effektive tiltak for å redusere klimapåvirkningen av utslipp fra energisektoren med 90 %.
- gjennomføre en økt satsing for en bærekraftig og konkurransedyktig **bygg- og boligsektor** som bidrar til mindre helse-, miljø- og klimapåvirkning.
- gjennomføre en stor satsing for å framskynde en grønn omstilling av transportområdet, inklusive satsinger på fossilfri transport. Her inngår å styrke samarbeidet på **transportområdet** mellom de relevante departementene i Norden.
- sørge for kunnskap om bærekraftig klimatilpasset **fysisk planlegging**, blant annet av infrastruktur og transportsystemer. Her inngår også et styrket nordisk kommunesamarbeid om grønn byplanlegging og -utvikling.
- øke sitt utdanningssamarbeid innenfor rammen av Nordplus, som er Nordisk ministerråds program for livslang læring. Programmet vil i 2021–2022 ha som fokusområde å forberede **elever, studenter og voksne** på en grønnere framtid. I perioden 2023–2024 vil det være fokus på sosial bærekraft.

Mål 2

Nordisk ministerråd skal bidra til å sikre biologisk mangfold og bærekraftig utnytting av Nordens natur og hav.

Biologisk mangfold er en forutsetning for alt liv på planeten. Fungerende økosystemer gir beskyttelse av avlinger, pollinering av vekster, mat fra hav og land, og bidrar til et stabilt klima. Dette er nødvendig for vår velferd og økonomiske vekst. Nå øker det nordiske samarbeidet innsatsene for å sikre robuste økosystemer.

Nordisk ministerråd skal i 2021–2024:

- bidra til å utvikle en mer **bærekraftig forvaltning av naturressurser** på land og til havs for å stoppe tapet av biologisk mangfold. Dette innebærer blant annet å sørge for økt kunnskap om hvordan vi verner, bevarer og tilbakefører naturen.
- videreutvikle **naturbaserte løsninger** for både biologisk mangfold og klima. Dette innebærer blant annet arbeid med løsninger som øker og opprettholder karbonlagring i jord og hav.
- øke innsatsene for å **utvikle mat- og fôrplanter** som i høyere grad tåler ekstremvær og klimaendringer. Arbeidet skjer hovedsakelig på NordGen, Nordens felles genbank og kunnskapssenter for bevaring av planter, husdyr og skog. NordGens frøsamling brukes til forsknings- og utviklingsprosjekter i hele Norden, blant annet for å få fram nye proteinkilder.
- sørge for **forskning om akvakultur**, det vil si oppdrettet fisk og vannlevende planter. Forskningen skal blant annet gi løsninger for mer bærekraftig fiskeoppdrett på land og til havs i de nordiske landene.

Mål 3

Nordisk ministerråd skal fremme sirkulær og biobasert økonomi, bærekraftig og konkurranse-dyktig produksjon, bærekraftige matsystemer samt ressurseffektive og giftfrie kretsløp i Norden.

En mer sirkulær og biobasert økonomi er avgjørende for at Norden skal kunne gjennomføre en grønn omstilling, nå klimamålene og sikre det biologiske mangfoldet. Norden skal være en økonomi med mange muligheter for materialbruk, gjenvinning av produkter samt bærekraftig produksjon av biomasse. Samarbeidet skal bidra til at Norden tar vesentlige skritt for å slutte kretsløpene og gjøre dem giftfrie og ressurseffektive. På den måten kan vi redusere kostnader, skape nye forretningsmuligheter og bygge en bærekraftig framtid.

Nordisk ministerråd skal i 2021–2024:

- øke kunnskapen om og fremme omstillingen til en mer [sirkulær økonomi og giftfrie kretsløp](#). Det innebærer blant annet å gjennomføre tiltak for å fremme tilbud og etterspørsel etter løsninger for sirkulær økonomi, ikke minst gjennom offentlige anskaffelser.
- virke for at Norden skal bli ledende innenfor [sirkulære, klimanøytrale og bærekraftige forretningsmodeller](#) for næringslivet. Hensikten er å utarbeide tiltak som påskynder sirkulær økonomi og karbonnøytralitet, blant annet ved å arbeide med bedriftenes rapportering om sosialt ansvar og grønne data.
- gjennomføre en satsing for å gjøre Norden ledende innenfor [bærekraftig mineralproduksjon](#). Innsatsen skal sikre metoder for bærekraftig, sporbar og klimanøytral utvinning av mineraler.
- gjennomføre en innsats for [vekst og grønn omstilling i distriktene](#). Fokus ligger på evnen til å håndtere akutte kriser koblet til klimaendringene. Det handler om å klimatilpasse det nordiske jord- og skogbruket samt fiske- og havbruket for å gjøre dem mer motstandsdyktige mot ekstremvær.
- arbeide for å forebygge landbaserte utslipp og redusere plastavfall og mikroplast i havet ved å støtte innsatser for å oppnå redusert og bedre bruk av plast i fiske, i havnæringen og på land. Dette gjøres blant annet ved å utarbeide kunnskapsgrunnlag og konkrete tiltak for å bekjempe plastavfall i havet.

Mål 4

Nordisk ministerråd skal gjøre det mye enklere og mer attraktivt for nordiske forbrukere å prioritere sunne og miljø- og klimavennlige valg med en felles satsing på bærekraftig forbruk.

I Norden har vi noen av de største økologiske fotavtrykkene i verden. Lite bærekraftige forbruksvaner i de nordiske landene innebærer en stor felles utfordring. Det nordiske samarbeidet vil arbeide for å gjøre det lettere for innbyggerne i Norden å ha en bærekraftig livsstil som er både sunn og miljø- og klimavennlig.

Nordisk ministerråd skal i 2021–2024:

- bidra til å tilrettelegge for og framskynde [normaliseringen av bærekraftige livsstiler](#) i Norden. Dette gjennomføres ved hjelp av et tverrgående initiativ om bærekraftig livsstil med fokus på kunnskapsgrunnlag, policy-utvikling samt kommunikasjon om atferds- og kulturendring.
- utarbeide metoder for å evaluere [forbrukets miljø- og klimaeffekter](#). Dette skal støtte det nordiske arbeidet med å utarbeide bedre løsninger for å redusere forbruksbasert miljø- og klimapåvirkning.
- utvikle den [nordiske miljømerkingen Svanen](#). Gjennom denne satsingen skal nordiske borgere lettere kunne velge miljø- og klimavennlige alternativer.
- gjennomføre en satsing på [utdanning om bærekraftig utvikling](#) for alle utdanningsnivåer. Innsatsen skal styrke lærernes rolle i samfunnet samt fremme kunnskap og ferdigheter som bidrar til at barn og unge er rustet for å skape morgendagens mer bærekraftige samfunn.
- fremme [sunt og bærekraftig matforbruk](#) og innovasjon i den nordiske matsektoren. Det innebærer blant annet fortsatt arbeid med initiativet Ny Nordisk Mat og å utvikle de nordiske ernæringsanbefalingene. Arbeidet skal også bidra til at avfall skal reduseres ved hjelp av en effektiv og enhetlig dato-merking i hele Norden, og ved å utvikle de nordiske ernæringsanbefalingene.
- bidra til å skape [krav om økodesign](#), det vil si krav om at produkter skal være energigjerrige og kunne repareres og gjenbrukes for å fremme effektiv ressursbruk og energieffektivitet. En informasjonskampanje skal gjennomføres om ny, forbedret energimerking.
- fremme [grønne natur- og kulturopplevelser](#) i Norden. Dette gjennomføres ved hjelp av grønne kunst-, kultur- og kulturarvsatsinger, utvikling av attraktive områder for friluftslivet og støtte til utvikling av bærekraftig kulturturisme.
- bidra til debatter om bærekraftig utvikling og forbrukeratferd i Norden og globalt. Her spiller de nordiske kulturinstitusjonene en sentral rolle.

Mål 5

Nordisk ministerråd skal bidra til en positiv utvikling i det internasjonale miljø- og klimasamarbeidet, blant annet ved å fremme nordiske grønne løsninger i resten av verden.

Dagens miljø- og klimautfordringer er for en stor del grenseoverskridende og kan verken løses nasjonalt eller regionalt, men stiller krav om internasjonalt samarbeid og globale partnerskap. Ved å spre nordiske løsninger og internasjonalt miljø- og klimadiplomati kan det nordiske miljø- og klimasamarbeidet bidra sterkt til Paris-avtalen om klimaendringer og Agenda 2030 for bærekraftig utvikling og internasjonal miljø- og klimapolitikk.

- støtte det regionale og internasjonale samarbeidet i Arktis og Barents-regionen med fokus på samfunnsutvikling, miljø- og klimaspørsmål.

Nordisk ministerråd skal i 2021–2024:

- bidra til de nordiske landenes arbeid med [internasjonale forhandlinger](#) og aktivt arbeide for en ambisiøs gjennomføring av miljø- og klimaavtaler. Norden kommer framfor alt til å arbeide for en ambisiøs første global gjennomgang under Paris-avtalen. Norden vil også virke internasjonalt som en pådriver for globale avtaler mot marin plastforurensning og mikroplast. Norden arbeider også som pådriver for å oppnå et ambisiøst rammeverk for biologisk mangfold og en ny avtale for kjemikalier og avfall.
- gjennomføre [nordiske kultursatsinger internasjonalt](#) for å synliggjøre og markedsføre nordisk kunst og kultur. Her rettes oppmerksomheten spesielt mot nordiske modeller relatert til blant annet bærekraft, innovasjon og mobilitet.
- støtte [samarbeid med de baltiske landene](#) som bidrar til kunnskap om grønn omstilling, innenfor rammen for samarbeidsprogrammet for utdanning og Nordplus.

Et konkurransedyktig Norden



Et konkurransedyktig Norden

Sammen vil vi fremme grønn vekst i Norden basert på kunnskap, innovasjon, mobilitet og digital integrering.

Fram til 2024 skal Nordisk ministerråd:

- støtte kunnskap og innovasjon og gjøre det lettere for bedrifter i hele Norden å til fulle utnytte utviklingsmulighetene den grønne, tekniske og digitale omstillingen og den voksende bioøkonomien skaper.
- utvikle ferdigheter og velfungerende arbeidsmarkeder som tilfredsstiller kravene den grønne omstillingen og den digitale utviklingen stiller, og som støtter den frie bevegelsen i Norden.
- dra nytte av digitalisering og utdanning for å knytte de nordiske landene enda tettere sammen.

Et konkurransedyktig Norden

Norden skal bli verdens mest bærekraftige og integrerte region

Den strategiske prioriteringen *Et konkurransedyktig Norden* er framfor alt knyttet til følgende globale bærekraftsmål under Agenda 2030. I tillegg knyttes den strategiske målsetningen til den nordiske målsetningen om å oppnå fri bevegelse.



Mål 6

Nordisk ministerråd skal støtte kunnskap og innovasjon og gjøre det lettere for bedrifter i hele Norden å til fulle utnytte utviklingsmulighetene den grønne, tekniske og digitale omstillingen og den voksende bioøkonomien skaper.

Norden er en ledende region innenfor feltet for kunnskap og innovasjon. Til tross for det kreves det stadig utvikling for å sikre den grønne og digitale omstillingen. Det nordiske samarbeidet satser på å styrke utdanning og forskning, fremme digitaliseringen og styrke næringslivet.

Nordisk ministerråd skal i 2021–2024:

- bidra til å bygge opp felles **kunnskap og forskning**. Ved at koblingen mellom utdanning, forskning og innovasjon styrkes, kan barn, unge og voksne bedre forberedes på framtidens grønne og digitale samfunn. Forskningsinstitusjonen Nordforsk skal bidra til å gjøre Norden verdensledende innenfor forskning og innovasjon, og støtte toppforskning om grønn samfunnsutvikling og bærekraftig omstilling.
- i høyere grad **involvere næringslivet** i arbeidet med den grønne omstillingen i Norden. Gjennom styrkede partnerskap mellom offentlige og private aktører blir arbeidet for å oppnå karbonnøytralitet og sirkulær økonomi mer effektivt.
- utarbeide kunnskapsgrunnlag om **utnytting av lokale løsninger og smart spesialisering** for å påskynde den grønne omstillingen. Dette skal gi kunnskap om hvordan man skaper et konkurransedyktig næringsliv i tynt befolkede strøk.
- bidra til at nordiske bedrifter rustes til å utnytte **data og digital teknologi** til innovasjon og smarte løsninger. Norden kan bidra til å sette dagsordenen globalt og fremme sentrale verdier som tillit, sikkerhet og brukertilpasning i den digitale utviklingen. Nordisk ministerråd kommer derfor til å satse på flere tiltak som støtter en sikker bruk av digitale teknologier, som 5G, kunstig intelligens og databaserte løsninger. Dette omfatter også forebyggende tiltak for å identifisere og redusere sikkerhetsrisikoer som følger av at ny digital teknologi tas i bruk.
- fremme tilgangen til **digitale tjenester over grensene** i den nordisk-baltiske regionen slik at det blir lettere å studere, jobbe og drive bedrift i et annet land i regionen.
- drive utviklingen på nordisk nivå når det gjelder **datautvikling og åpne data** på prioriterte områder. Her inngår å gjøre bedriftenes økonomiske data tilgjengelige i hele Norden og dele data mellom transportbedrifter for å øke kapasitet og effektivisere leveranser. Et prioritert område er å gjøre det mulig å dele helsedata mellom de nordiske landene på en rask og sikker måte. Dette er til stor nytte for forskning, innovasjon og helsevesen, og det fremmer helse og velferd både utenfor og i Norden.
- bidra til målet om at nordiske bedrifter innenfor **livsvitenskap og helseteknologi** skal være ledende i verden. Det er et ambisiøst mål, og det skal nås blant annet via samarbeid om en felles nordisk markedsføring. Det skal også bli enklere for bedrifter å utvikle løsninger på sykehus i Norden.
- styrke **bioøkonomien** i Norden som en drivkraft for vekst og grønn omstilling. Innsatsene skal støtte konkurransedyktige biobaserte industrier, bærekraftig produksjon av biomasse og en bærekraftig ressursforvaltning. Her inngår å styrke digitaliseringen innenfor bioøkonomi. Et konkret mål er å knytte sammen testsentre innenfor skog- og landbruket under Nordic Testbed Network.

- bidra til at Norden er ledende i utviklingen av en [bærekraftig havøkonomi](#). Det gjøres en satsing for å styrke innovasjon og teknologiutvikling innenfor den nordiske havnæringen og skipsfarten. Samarbeidet skal styrke kunnskapsgrunnlaget for en bærekraftig og ressurs-effektiv produksjon av sjømat. Til dette hører tiltak rundt fiskerikriminalitet, spøkelsesfiske, invasive arter og tangdyrking i stor skala.
- styrke [kulturutvekslingen mellom Norden og omverdenen](#) og profilere Norden som en innovativ og kreativ region. En stor kultursatsing som gjennomføres i perioden, er Nordic Bridges, som finner sted i Canada i 2022.
- arbeide for å utvikle [turistnæringen](#) i Norden. Fokus ligger på digitalisering og innovasjon for å styrke konkurransekraften i bransjen og en styrket profilering av Norden på langdistansemarkeder samt å skape gode vilkår for bærekraftig turisme.

Mål 7

Nordisk ministerråd skal utvikle ferdigheter og velfungerende arbeidsmarkeder som tilfredsstiller kravene den grønne omstillingen og den digitale utviklingen stiller, og som støtter den frie bevegelsen i Norden.

Arbeidsmarkedet vårt er i stadig og rask forandring. Den grønne omstillingen og den digitale utviklingen stiller nye krav. Det nordiske samarbeidet vil bidra med tiltak for livslang læring for å møte disse utfordringene. Den frie bevegelsen for mennesker og bedrifter i Norden skal fremmes ved å skape forutsetninger for økt mobilitet og vekst. I dette arbeidet kommer den nordiske arbeidsmarkedsmodellen til å utgjøre en viktig del.

Nordisk ministerråd skal i 2021–2024:

- bidra til at alle skal ha mulighet til å lære og utvikle seg gjennom hele livet ved hjelp av nordisk samarbeid både på utdannings- og arbeidslivsområdet. Tiltakene har fokus på [livslang læring og framtidens kompetanser](#) ved å bidra til at barn, unge og voksne er rustet til å møte og bidra til et samfunn i endring. Det nordiske nettverket for voksnes læring (NVL) skal bidra til å fremme livslang læring i Norden, blant annet gjennom å utvikle og implementere strategier.
- arbeide i dialog med partene i arbeidslivet for å oppnå [økt arbeidsdeltakelse](#) i Norden, framfor alt blant utsatte grupper. Ministerrådet skal gjennomføre tiltak for å styrke menneskers tilknytning til arbeidsmarkedet, og prioriterte grupper i perioden er innvandrere og flyktninger, unge, personer med funksjonsnedsettelse og eldre.
- gjennomføre et pilotprosjekt for å framskaffe kunnskap på grunnlag av [erfaringene fra covid-19-krisen for de nordiske arbeidsmarkedene](#). I dette inngår å framskaffe kunnskap om de ulike strategiene som er brukt når det gjelder tiltak, restriksjoner, nedstenging, samt effektene av gjennomførte tiltak. Prosjektet kommer til å fokusere på hvordan arbeidsmarkedet kan stabiliseres etter en krisesituasjon.
- fremme [mobilitet](#) i Norden, noe som er grunnleggende for det nordiske samarbeidet. Det skal legges til rette for den frie bevegelsen for mennesker og bedrifter ved at Nordisk ministerråd arbeider for å motvirke grensehindre som hemmer mobilitet og vekst. Her har Grensehinderrådet i Nordisk ministerråd et oppdrag for å identifisere og løse grensehindre. Samarbeidet om gjennomføring av nasjonal lovgivning og EU-lovgivning utgjør en viktig del av dette. Det gjøres satsinger for å identifisere tiltak som øker mobiliteten av kunnskap og kompetanse over grensene i Norden, og som fremmer regional vekst og et felles nordisk arbeidsmarked. Et konkret eksempel på et fokusområde de kommende årene er å jobbe for at nordiske [yrkes- og utdanningskvalifikasjoner](#) så langt som mulig umiddelbart kan anerkjennes i de andre nordiske landene.
- bidra til økt mobilitet og regional vekst gjennom [kunst- og kultursamarbeidet](#) i Norden. Det vil bli gjennomført tiltak for utveksling av kunnskap, kompetanse og kontakter samt for å styrke kulturnettverkene på tvers av grensene. Det skjer gjennom de nordiske kulturstøtteprogrammene og kulturinstitusjonenes aktiviteter.
- initiere et forskningsprosjekt som skal bidra til å forebygge og [bekjempe seksuell trakassering](#) i ulike bransjer i arbeidslivet. Prosjektet er en oppfølging av ministerrådets tiltak i kjølvannet av #MeToo.

Mål 8

Nordisk ministerråd skal dra nytte av digitalisering og utdanning for å knytte de nordiske landene enda tettere sammen.

Integrering av de nordiske landene kan gjennomføres på flere måter, men utdanning og digitalisering er viktige verktøy for dette. Utdanning har lenge bidratt til mobilitet i Norden og bidrar til at vi får forståelse og kunnskap om hverandre. Digitalisering åpner for nye muligheter for å styrke koblingene mellom landene og kan bidra til enda større mobilitet i regionen.

Nordisk ministerråd skal i 2021–2024:

- øke satsingene for å oppnå [grenseoverskridende digitale tjenester](#). Målet er at offentlige digitale tjenester kan brukes over grensene, slik at det blir lettere å drive bedrift, studere og jobbe i et annet nordisk land.
- arbeide for at en større andel barn og unge får hele eller deler av sin [utdanning i et annet nordisk land](#). Her spiller Nordplus, de nordiske avtalene på utdanningsområdet og sektorens arbeid med gjensidig anerkjennelse av utdanninger viktige roller. I 2021–2024 skal Nordplus fortsette å støtte tusenvis av mobilitetsaktiviteter for barn, unge og voksne i hele Norden og Baltikum.
- prioritere arbeidet med [digitalisering i utdanningssektoren](#). De overordnede målene er å styrke utdanningskvaliteten og de digitale kompetansene på alle utdanningsnivåer samt å øke kjennskapen til nye digitale læringsmetoder og verktøy, blant annet i høyere utdanning.
- utvikle den [nordiske forskningsinfrastrukturen](#). Nordic Research Infrastructure Hub (8.4), som er et samarbeid mellom nordiske forskningsinstitusjoner, skal styrke den nordiske kompetansen på området. Det skal bidra til kostnadsbesparelser og bedre kvalitet innenfor forskningen. Nordisk samarbeid kommer til å bidra til å utvikle avanserte IT-verktøy og tjenester for å øke produktiviteten for forskningen. Målet er å framskynde utviklingen av kostnadseffektive og gode e-infrastruktur-tjenester som når ut over landegrensene.

Et **socialt bærekraftig** Norden



Et **sosialt bærekraftig** Norden

Sammen vil vi fremme en inkluderende, likestilt og sammenhengende region med felles verdier og styrket kulturutveksling og velferd.

Fram til 2024 skal Nordisk ministerråd:

- bidra til gode, likestilte og trygge helsetjenester og velferd for alle.
- arbeide for å få alle innbyggerne i Norden med på den grønne omstillingen og den digitale utviklingen, utnytte potensialet i omstillingen samt motvirke at kløftene i samfunnet øker på grunn av omstillingen.
- gi det nordiske sivilsamfunnet, spesielt barn og unge, en sterkere stemme og delaktighet i det nordiske samarbeidet samt øke deres kunnskaper om nabolandenes språk og kultur.
- opprettholde tilliten og samholdet i Norden, de felles verdiene og det nordiske fellesskapet med fokus på kultur, demokrati, likestilling, inkludering, ikke-diskriminering og ytringsfrihet.



Norden skal bli verdens mest bærekraftige og integrerte region

Et **sosialt bærekraftig** Norden

Den strategiske prioriteringen *Et sosialt bærekraftig Norden* er framfor alt knyttet til følgende globale bærekraftsmål under Agenda 2030:



Mål 9

Nordisk ministerråd skal bidra til gode, likestilte og trygge helsetjenester og velferd for alle.

God helse og velferd er en grunnleggende forutsetning for menneskers mulighet til å nå sitt fulle potensial og bidra til samfunnets utvikling. Den nordiske velferdsmodellen, med lik tilgang til helse- og velferdstjenester for alle, står overfor en rekke utfordringer og må derfor vernes og fornyes. Gjennom kunnskap og erfaringsutveksling bidrar det nordiske samarbeidet til å fremme løsninger som fungerer. Dette gjelder spesielt for utsatte grupper. Forebyggende, tidlige tiltak som skaper forutsetninger for god fysisk og psykisk helse, er prioritert.

Nordisk ministerråd skal i 2021–2024:

- videreutvikle den [nordiske velferdsmodellen](#) med spesielt fokus på utsatte barn, unge og voksne, tiltak for tynt befolkede områder og styrket samarbeid med frivillige organisasjoner.
- videreutvikle det [nordiske samarbeidet på helseområdet](#) for å sikre en bedre helse for alle, til tross for utfordringene som blant annet den aldrende befolkningen og covid-19 har medført. Å styrke en sunn livsstil som motvirker livsstilssykdommer, er avgjørende for gode og likeverdige helseforhold samt for å avlaste helsevesenet. Bedret folkehelse og mental helse, spesielt for barn og unge, digitalisering og innovasjon i helse og velferd samt bekjempelse av antibiotikaresistens er eksempler på noen fokusområder som er viktige i det nordiske samarbeidet. Nordisk kunnskapsutveksling, forskning og nytenking trengs for å finne effektive systemstyrkende tiltak og intervensjoner.
- gjennomføre satsinger for å møte utfordringene med aldrende befolkning, utflytting og store avstander i de [tynt befolkede områdene i Norden](#). Nordisk ministerråd kommer derfor til å gjennomføre satsinger for å øke kunnskapen om hvordan man skaper gode forutsetninger for samfunnsdeltakelse og opprettholder god helse, sysselsetting og velferdssystemer under disse spesifikke forholdene. Dette gjøres blant annet ved å utveksle gode eksempler på løsninger mellom de nordiske landene.
- bidra til mer effektive tiltak for å [styrke sosial inkludering, tilhørighet og trivsel](#) for barn, unge og voksne i utsatte posisjoner. I dette inngår å fremme unges trivsel i utdannings-systemet ved å arbeide for en sunn prestasjonskultur. Dessuten kommer Nordplus, som er et program for hele utdannings-systemet, i 2023 og 2024 til å fokusere spesielt på det sosialt bærekraftige Norden, i prosjekter som berører blant annet gode, likeverdige og trygge helsetjenester og velferd for alle.
- integrere og gjennomføre [bærekraftig utvikling, likestilling og et barn- og unge-perspektiv](#) i all virksomhet innenfor Nordisk ministerråd.
- implementere [LGBTI](#)-personers like muligheter, behandling og rettigheter i Norden som et politikkområde i det nordiske samarbeidet. Tiltakene vil omfatte forskning og kunnskapsgrunnlag, tverrsektorielle prosjektsamarbeid, støtte til sivilsamfunnets nordiske nettverk, synliggjøring og kommunikasjon.
- bidra med tiltak for å møte utfordringene og de betydelige konsekvensene for sosial- og helseområdet som covid-19 innebærer. Eldre og personer med funksjonsnedsettelse samt andre utsatte grupper har blitt spesielt hardt rammet. Samfunnet vårt har vist seg å være mer sårbart enn vi tidligere har innsett. Det er derfor spesielt viktig å ha fokus på de sosiale

konsekvensene av krisen. Bedre kunnskap om dette og hvilke tiltak de enkelte nordiske landene har for å motvirke negative effekter, vil være et sentralt fokusområde for det nordiske samarbeidet. Det er derfor spesielt viktig å ha fokus på de sosiale konsekvensene av krisen. Bedre kunnskap om dette og hvilke tiltak de enkelte nordiske landene har for å motvirke negative effekter, vil være et sentralt fokusområde for det nordiske samarbeidet.

- arbeide for bedret helseberedskap som drar lærdom av covid-19 for å bidra til bedre [håndtering av kriser](#), for eksempel pandemier eller andre helsekriser, blant annet gjennom samarbeid om forsyningsikkerhet og stabil produksjon og sikker distribusjon av mat og legemidler. Den nordiske legemiddelgruppen vil fortsatt arbeide med beredskap på vaksinerings- og legemiddelområdet.
- bidra til å utvikle det nordiske samarbeidet innenfor samfunnssikkerhet i anledning av den pågående covid-19-krisen. Gjennom en videreutvikling av det nordiske forskningsprogrammet for samfunnssikkerhet i regi av NordForsk skal det nordiske samarbeidet bidra til forskningsbasert kunnskap om håndteringen av covid-19-pandemien, analysere effekten av de gjennomførte tiltakene, sammenligne tiltak og drive erfaringsutveksling over hele Norden.
- samarbeide innenfor rammen for One Health-initiativet for å forbedre håndteringen av [legemidler](#) i Norden samt redusere bruken av antibiotika internasjonalt. De nordiske landene kan i fellesskap tilpasse matmyndighetenes arbeid til endringene som kan forventes å bli et resultat av covid-19.

Mål 10

Nordisk ministerråd skal arbeide for å få alle innbyggerne i Norden med på den grønne omstillingen og den digitale utviklingen, utnytte potensialet i omstillingen samt motvirke at kløftene i samfunnet øker på grunn av omstillingen.

Et likestilt samfunn bygger på prinsippet om alles like rettigheter og muligheter uavhengig av for eksempel kjønn, etnisitet, funksjonsvariasjon, alder og annen stilling. Likestilling er en forutsetning for at en inkluderende omstilling av samfunnet skal kunne gjennomføres. Det nordiske samarbeidet skal virke for et samfunn der ingen holdes utenfor i utviklingen mot bærekraft.

Nordisk ministerråd skal i 2021–2024:

- arbeide for en **sosialt bærekraftig grønn omstilling** som ikke øker ulikhetene i det nordiske samfunnet. Arbeidet sikter mot å motvirke sosioøkonomiske, kulturelle og geografiske utfordringer koblet til den grønne omstillingen.
- arbeide for at **alle regioner i Norden** skal bli en del av den grønne omstillingen. Kartlegginger og erfaringsutveksling skal motvirke at sosiale utfordringer er overrepresentert i visse områder. Satsingene retter seg i like høy grad til områder i byene som i distriktene.
- bidra til at omstillingen til en klimanøytral økonomi kan skje parallelt med en **bærekraftig økonomisk vekst** ved å sørge for ny forskning. Omstillingen skal heller ikke øke forskjellene, for eksempel mellom by og land.
- gi nordisk støtte til **LGBTI- og likestillingsområdet** for å gjennomføre prosjekter som motvirker diskriminering og kjønnssegregering på arbeidsmarkedet.
- fremme et likestilt, inkluderende og tilgjengelig **kunst- og kulturliv** i Norden blant annet gjennom de nordiske kulturinstitusjonene.
- utrede hvordan den grønne omstillingen i **energisektoren** kan gjennomføres uten å rokke ved den sosiale balansen. Prosjektet skal blant annet resultere i forbedret analysekapasitet på området og forskning om hvordan andelen kvinner i energisektoren kan økes.
- styrke og utvide det nordiske lederskapet når det gjelder tillit og ansvar i digitaliseringen av samfunnsfunksjoner, både i EU og globalt. Målet er å skape en bærekraftig, rettferdig og inkluderende praksis for utviklingen av **sikre digitale løsninger** som bygger på transparens og sikker bruk av data.
- gjennomføre tiltak om lik tilgang til velferdstjenester i hele Norden i den hensikt å skape regional utvikling og redusere utenforskap. Det gjøres en nordisk satsing for å bidra til omstilling av pleie og omsorg for å ta vare på **digitale løsninger samt tilby pleie og omsorg på distanse**, fremme innovasjon og redusere klimapåvirkning.
- ved hjelp av erfaringsutveksling og utvikling av nye metoder skape verktøy for å nå flertallet av de nordiske forbrukerne og gjøre **sunne og klimavennlige matalternativer** attraktive for alle.
- utvikle felles nordiske indikatorer for mediekunnskap for befolkningen i de nordiske landene. Hensikten er å styrke mennesker som bevisste mediebrukere og øke **evnen til å stå imot desinformasjon og propaganda**.

Mål 11

Nordisk ministerråd skal gi det nordiske sivilsamfunnet, spesielt barn og unge, en sterkere stemme og delaktighet i det nordiske samarbeidet samt øke deres kunnskaper om nabolandenes språk og kultur.

Nordiske borgere skal oppleve at det nordiske samarbeidet er til for dem og skaper nytte. Språk- og kultursatsinger er viktige verktøy for å skape en integrert region og et kulturelt fellesskap. Barn og unge er prioriterte målgrupper ettersom en forutsetning for å nå visjonen er å øke barn og unges velferd og deres mulighet for å utøve sine rettigheter og bli hørt. Det nordiske samarbeidet skal styrke samarbeidet med sivilsamfunnet og planlegge og gjennomføre flere prosjekter i samarbeid med barn og unge.

Nordisk ministerråd skal i 2021–2024:

- arbeide med å støtte og **inkludere sivilsamfunnet** i arbeidet med visjonen. Det nordiske sivilsamfunnet vil bli støttet for å etablere kontakter på tvers av de nordiske landene, og vil bli løpende inkludert i Nordisk ministerråds arbeid.
- gi barn og unge en tydeligere stemme og større innflytelse i det nordiske samarbeidet. Den nordiske barne- og ungdomskomiteen (NORDBUK) samarbeider aktivt med det unge sivilsamfunnet og støtter **barn og unges egen mulighet for deltakelse, organisering og innflytelse i Norden**.
- bidra til **språk- og kulturforståelse**, som er viktig for opplevelsen av Norden som et fellesskap. Språk- og kulturforståelse er også viktig for å øke interessen og motivasjonen for å studere eller jobbe i et naboland. Nordisk ministerråd støtter både mobilitetssatsinger og satsinger på språkområdet. Nordisk ministerråds støtteprogram for livslang læring og mobilitet, Nordplus, støtter nettverk og skoleklasseutveksling med fokus på språk.

Dessuten gir Nordplus støtte til mange tusen mobilitetsfremmende aktiviteter for barn, unge og voksne i Norden. Et annet viktig støtteprogram er Volt, som kommer til å bidra til kultur- og språkprosjekter som skal øke barnas leselest og styrke deres interesse for nordisk litteratur og språk.

- gjennomføre aktiviteter for å forbedre **barn og unges gjensidige forståelse av dansk, norsk og svensk**. Her inngår ungdomstoppmøter og konferanser samt kurs for lærere og studenter.
- prioritere satsinger for at Nordens barn og unge skal kunne lære **kultur** fra de øvrige nordiske landene å kjenne, blant annet gjennom de nordiske kulturinstitusjonene. Støtteprogrammer på kulturområdet skal bidra til at kunst og kultur skapes og formidles om, av og med barn og unge i Norden.

Mål 12

Nordisk ministerråd skal opprettholde tilliten og samholdet i Norden, de felles verdiene og det nordiske fellesskapet med fokus på kultur, demokrati, likestilling, inkludering, ikke-diskriminering og ytringsfrihet.

De felles nordiske verdiene og den felles kulturen støtter demokratiet, tilliten og dermed samholdet i Norden.

Nordisk ministerråd skal i 2021–2024:

- bidra til at demokrati, inkludering og samhold styrkes i de nordiske skolenes utdanningsoppgaver. Målet er å fremme utdanningssektorens evne til å møte samfunnsutfordringene med demokratiske midler og fremme et aktivt demokratisk medborgerskap og kritisk tenkning hos barn og unge.
- gjennomføre et prosjekt om **LGBTI-barn og -unges trivsel og velbefinnende**. Fokus vil være på erfaringsutveksling og kompetanseheving i skole- og utdanningssektoren for å bidra til at alle barn og unge får samme forutsetninger for å trives på skolen uansett kjønn, seksuell tilhørighet eller kjønnsidentitet.
- arbeide for at det **nordiske kultursamarbeidet** innebærer at tillit, forståelse og fellesskap bygges opp ved hjelp av delte kulturopplevelser. De mange initiativene og samarbeidsprosjektene som virkeliggjøres på kulturområdet, og satsingene som gjøres på tvers av grenser og kulturer, er helt avgjørende for den nordiske samhörigheten.
- støtte de nordiske landenes nasjonale **integre-ringspolitikk** gjennom erfaringsutveksling og forskningsbasert kunnskap. En målsetning er å styrke flyktningenes og innvandrernes mulighet for å bli aktive medlemmer i samfunnet.
- gjennomføre tiltak for å oppnå en bedre **kjønnsbalanse på bioøkonomiens** område. Unge skal involveres i høyere grad enn til nå. Bioøkonomien har stor betydning for tynt befolkede områder, som ofte har demografiske utfordringer.
- bidra med forskning om hvordan **ekstremisme** kan forebygges. Hensikten er å redusere rekrutteringen av nye medlemmer til ekstremistorganisasjonene i Norden og dermed bidra til samfunnsikkerhet.
- bidra til å fordype det **nordiske politisamarbeidet** for å øke andelen oppklarte lovbrudd. (12.4) På lengre sikt skal den grove grenseoverskridende kriminaliteten reduseres.
- initiere en utredning som skal bidra til å øke **rettssikkerheten** for enkeltinnbyggere og for myndighetene når den offentlige sektoren digitaliseres. Hensikten er å bidra til å skape og opprettholde tillit både mellom enkeltmenn og mellom innbyggere og myndigheter.

Hvordan oppnår vi styrket nordisk samarbeid på de prioriterte områdene?

Fokus på konkrete resultater

Nordisk ministerråd vil aktivt følge opp arbeidet med Vår visjon 2030 for å sikre forandring og forflytning. Oppfølgingen innebærer å følge og evaluere utviklingen i Norden mot å bli verdens mest bærekraftige og integrerte region, effekten av Nordisk ministerråds arbeid på utviklingen i Norden, og resultatet av Nordisk ministerråds enkelte tiltaks påvirkning på den totale effekten.

Nordisk ministerråd vil gjennomføre en midtveis-evaluering av arbeidet med visjonen i 2022, i forbindelse med den første statusrapporteringen til de nordiske statsministrene. Deretter er planen at Nordisk ministerråd gjennomfører en sluttrapportering av arbeidet med visjonen i 2024.

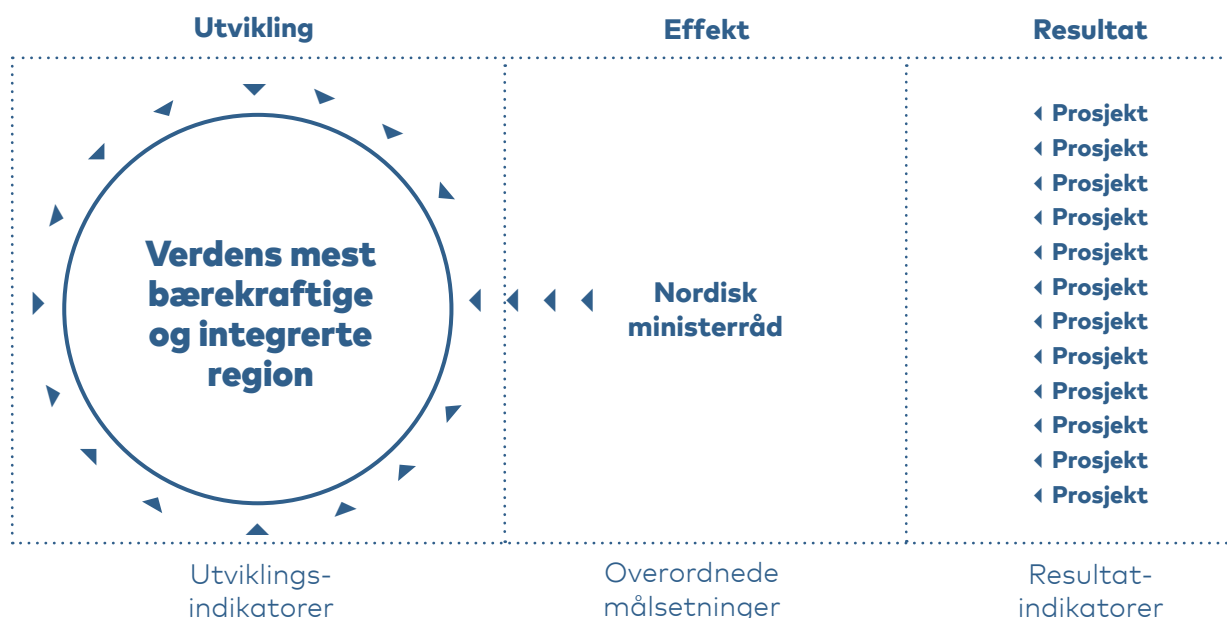
Styrket arbeid med bærekraftig utvikling, likestilling og barneretts- og ungdomsperspektiv

Bærekraftig utvikling, likestilling og et barneretts- og ungdomsperspektiv er overordnede områder

som er viktige for hele Nordisk ministerråds arbeid. Ansvar for å ta hensyn til disse i Nordisk ministerråds arbeid gjelder alle som virker i eller på oppdrag fra Nordisk ministerråd uansett politikkområde. Ved å styrke dette arbeidet sikrer vi at Nordisk ministerråds arbeid er bærekraftig, likestilt, inkluderende, representativt og tilgjengelig, noe som er en forutsetning for at visjonen skal kunne virkeliggjøres.

Økt involvering av sivilsamfunnet

Nordisk ministerråd kommer til å arbeide for å involvere sivilsamfunnet i arbeidet med Vår visjon 2030. Dette kommer til å skje gjennom en ny modell for involvering av sivilsamfunnet bestående av et nordisk sivilsamfunnsnettverk samt offentlige konsultasjoner. Hensikten med dette arbeidet skal være å bidra til at det nordiske sivilsamfunnet er involvert og engasjert i det nordiske samarbeidet og arbeidet med Vår visjon 2030.



Norden som verdens mest bærekraftige og integrerte region

Handlingsplan 2021–2024

PolitikNord: 2020:725

ISBN 978-92-893-6818-6 (PDF)

ISBN 978-92-893-6819-3 (ONLINE)

<http://doi.org/10.6027/politknord2020-725>

© Nordisk ministerråd 2020

Layout: Mette Agger Tang

Det nordiske samarbeidet

Det nordiske samarbeidet er en av verdens mest omfattende regionale samarbeidsformer. Samarbeidet omfatter Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige samt Færøyene, Grønland og Åland.

Det nordiske samarbeidet er både politisk, økonomisk og kulturelt forankret, og er en viktig medspiller i det europeiske og internasjonale samarbeidet. Det nordiske fellesskapet arbeider for et sterkt Norden i et sterkt Europa.

Det nordiske samarbeidet ønsker å styrke nordiske og regionale interesser og verdier i en global omverden. Felles verdier landene imellom bidrar til å styrke Nordens posisjon som en av verdens mest innovative og konkurransekraftige regioner.

Nordisk ministerråd

Nordens Hus

Ved Stranden 18

DK-1061 København

www.norden.org

Les flere nordiske publikasjoner: www.norden.org/no/publikasjoner